

Trvání a změna

Filosofie byla takřka od nejstarších počátků a po dlouhé věky zatížena předsudkem, že trvání je třeba ztotožňovat s neměnností. Už nejstarší filosofové hledali odpověď na (vlastně ovšem nevyřešenou) otázku, co trvá uprostřed změn. Bylo by se jim jistě zdálo být nesmyslné na tuto otázku odpovídat s tím, že i to trvajícím prochází změnou (změnami). Protože se však od těch dob nepotvrdilo nic, co by vskutku zůstávalo beze změny (s výjimkou tzv. konstant, což je ovšem záležitost ‚teoretická‘ – konstantám neodpovídá žádná „realita“, žádná „předmětná danost“), nezbyvá nám dnes než se tázat znovu a připustit možnost, že jedna změna může být „nositelkou“ jiné (tak jako rozhlasová nosná vlna může být modulována, aniž bychom museli nebo mohli najít za nosnou vlnou ještě i jejího nehybného nositele). Otvírá se však jiná otázka, totiž zda tím „trvajícím“ uprostřed změn nemůže být něco, co „není“ (tj. co nemá předmětnou stránku), ale co „přichází“. „Přicházení“ nepředmětných skutečností (např. výzev, apelů), tj. jejich adventivní charakter, znamená rovněž pohyb, ale pohyb zcela zvláštní povahy: o budoucnosti totiž nelze mít za to, že je prázdná a že se v ní nic neděje (a tedy nemění, nehýbe). Ale jak máme rozumět, co to je „pohyb“, z něhož se (ještě) nic neukazuje? Tj. z něhož ještě nic není „aktuální“? Jedna věc z toho ale přece vyplývá: ne každá změna je vnitřně sjednocena, integrována. Pokud integrována není, tj. pokud není „pravou událostí“, může se toho, ‚co‘ se mění, týkat jen vnějšně, nahodile, povrchně. Naproti tomu tam, kde změna resp. změny jsou integrovány v celek, totiž v celek „pravé události“, tam se to, jak se změna ukazuje v jednotlivých svých fázích (momentálních „jsoucnostech“), stává významným poukazem k dění, které má vnitřní (nepředmětný) původ.

(Písek, 030918-1.)